

Käuflich erworben
von der D. B. B.

Freiherr v. Ende-Alljessnitz.

INDEX.

A

De Avvatorum culpa.	20.
Academica Bibliotheca.	23.
Argumenta 18. variorum disciplinarum.	11.
Relicis Ministris	22.
Rulicorum ministrorum casibus tragicis.	22.
Ambasiadoribus.	22.
Amittendi modis quod facti est.	9.

B

De Bibliotheca, Academica,	23.
Statistica,	22.
Canonice,	24.
Salinaria,	25.
Duellantium	26.
Bonis creptitijs.	5.
Bonis domanialibus	22.
Placitum hys subauct. Cyprij, fr.	
Ristor S. Georg.	18.

C

De causis fundantibus iudicium camerale.	6.
Alia advocatorum.	20.
Canonicis et canonicatibus.	24.
Consuetudo matrimonii	10.
Consuetudo donationibus simpli.	14.
Contractu Societatis.	16.
Comendatijs litteris.	17.
Contractibus Pignoratitijs.	21.
Consiliarijs.	22.
Criminalis Imp. ptri. Millen.	27.
Consuetudine duellandi.	26.
Cumulatione possess. et peditory	8.
De Deterioratione.	2.
Deductiones causarum forensi.	17.
Donationibus simplicibus inter conjuges validis.	14.
Domania liby bonis.	22.
Duellandi consuetudine.	26.

E
De Creditis bonis.
Equitibus S. Georgii in Anglia.

G
De S. Georgii Militibus ad Clavum Lyncii.
Lancet. 18.

F
De Fundantibus causis iudicij Cameralis. 6.
Forensium 18. eadem relationes 11.

H

J.

De Jure Revelationis.
 Junibz Minerarum. 4.
 Jure ejus qd facti e' modiq' illig amittex 9.
 Jure Margaretharū. 13.
 Judicij Cameralis Campis. 6.
 Instaurato matrimonio et Consci- 10.
 entia.

L.

De Litteris Censuratis. 17 De,
 Litibz textorū mechanicis. 19.

N.

De Minerarū juriabus. 4.
 Matrimonio instaurato et 10.
 Conscientia.
 Margaritarū jure. 13.
 Mechanicis libz textorū 19.
 Ministris Statu Georg' casibz. 20.
 Mediatoribz pacis. 22.
 Marchlöf fund. 12.
 Milleri Hm. Criminalis. 22.
 Manus Regia pigno. 15.
 Novis amittendiq' facti e'. 9.

N.

De
 2
 13
 15
 17
 19

O.
 De, Ordine Equitum S. G. in Angl. 18.
 Osnaburg Balgrünge Knecht 1.

R.
 De retractu territoriali. 12.
 Regia manus hano. 15.
 Repitencia quod sit potestati. 3.
 De comendatione fratribus. 17.
 Residentibus. 22.
 Relationibus & c. d. r. u. f. o. r. e. s. 11.
 Regis de Osnaburg. 1.
 Regis de Fulda. 13.

P.
 De, Proportionibus. 7.
 Possessorij et petitorij cumus. 8.
 Potestatis Repitencia. 3.
 Vorlau D. d. l. t. r. 13.
 Pignoratitio Contractibus. 21

S.
 De, Salinaria bibliotheca. 25.
 Simplicibus donationibus inter
 conjuges validis. 14.
 Signomany Regia. 15.
 Scida contra Ju. 16.
 Statistica bibliotheca. 22.

2.
5.
3.
7.
2.
1.
1.
0.

J.

De, *Textorum libris mechanicis.* 19
Tragicis Caribthiniſtorum auli-
corum. 22
Territoriali detracta. 27

8.
Von *Mabius Armingen.* 29.

5.
fer
4.
8.
6.
2.

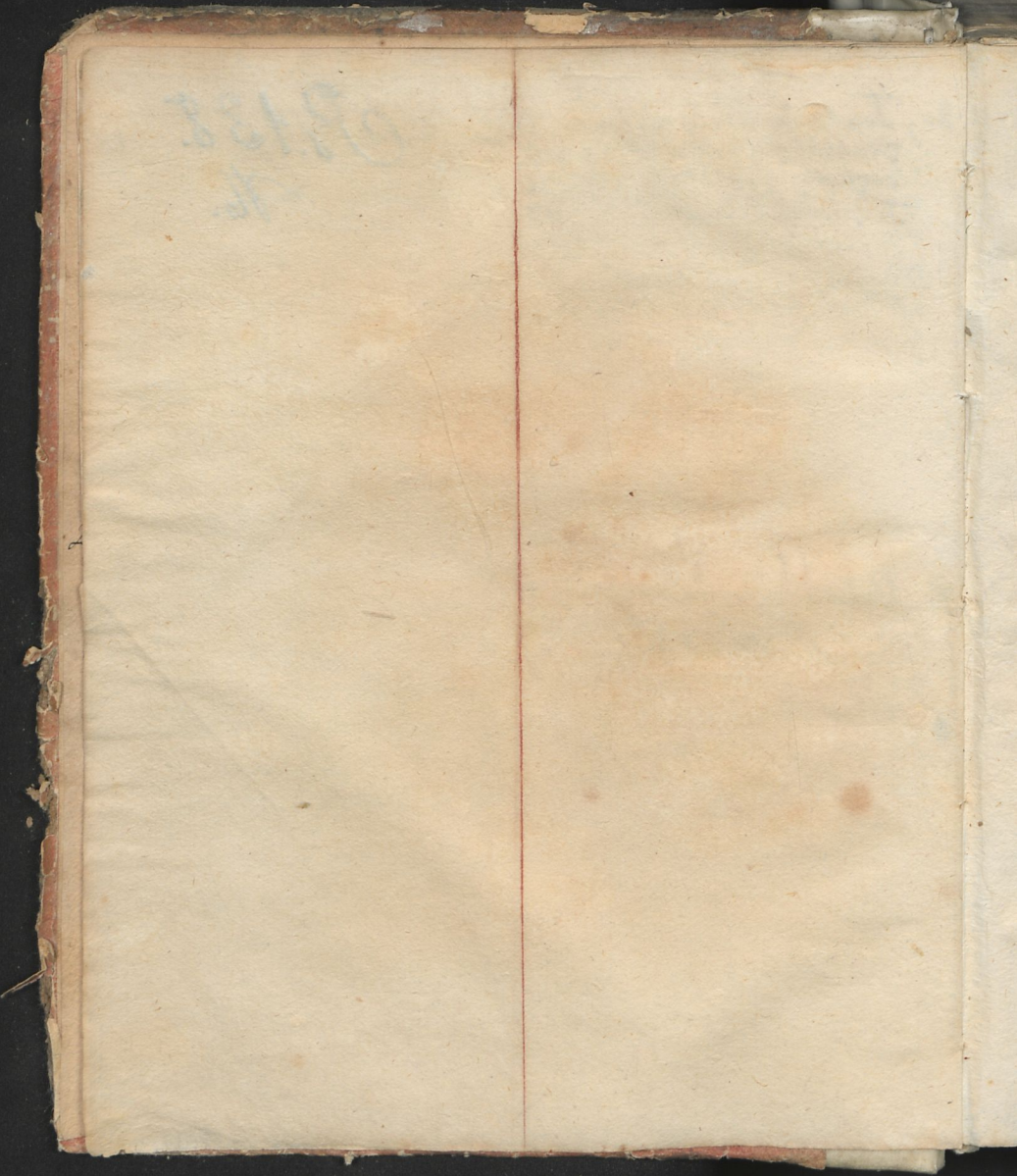
U. V.

De, *Validis conjugum donationibus.* 14.
Hinc *et* *hinc* *est.* 16.

[Faint, mostly illegible handwritten text in a historical script, possibly Latin or German, with some red ink markings.]

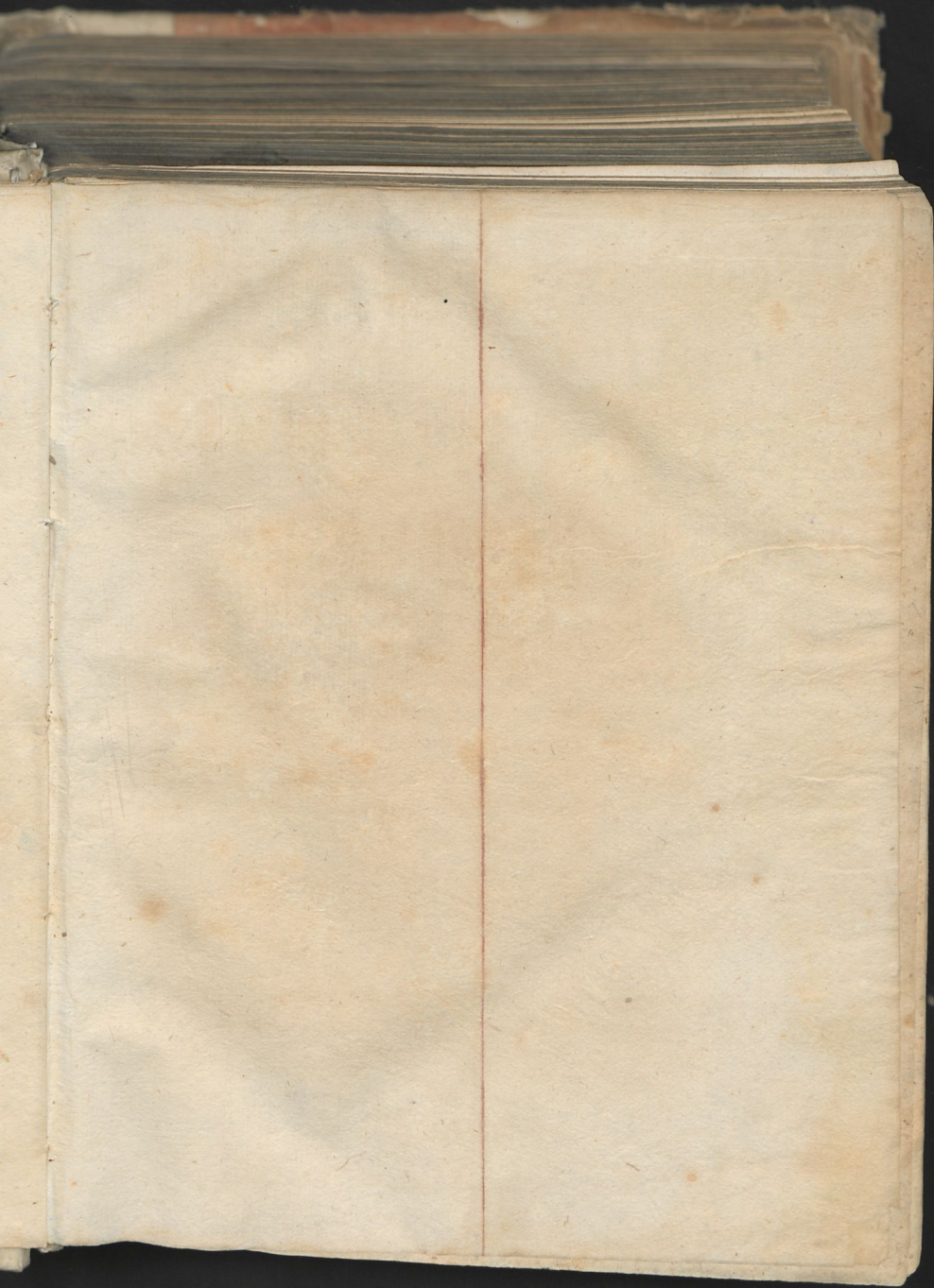

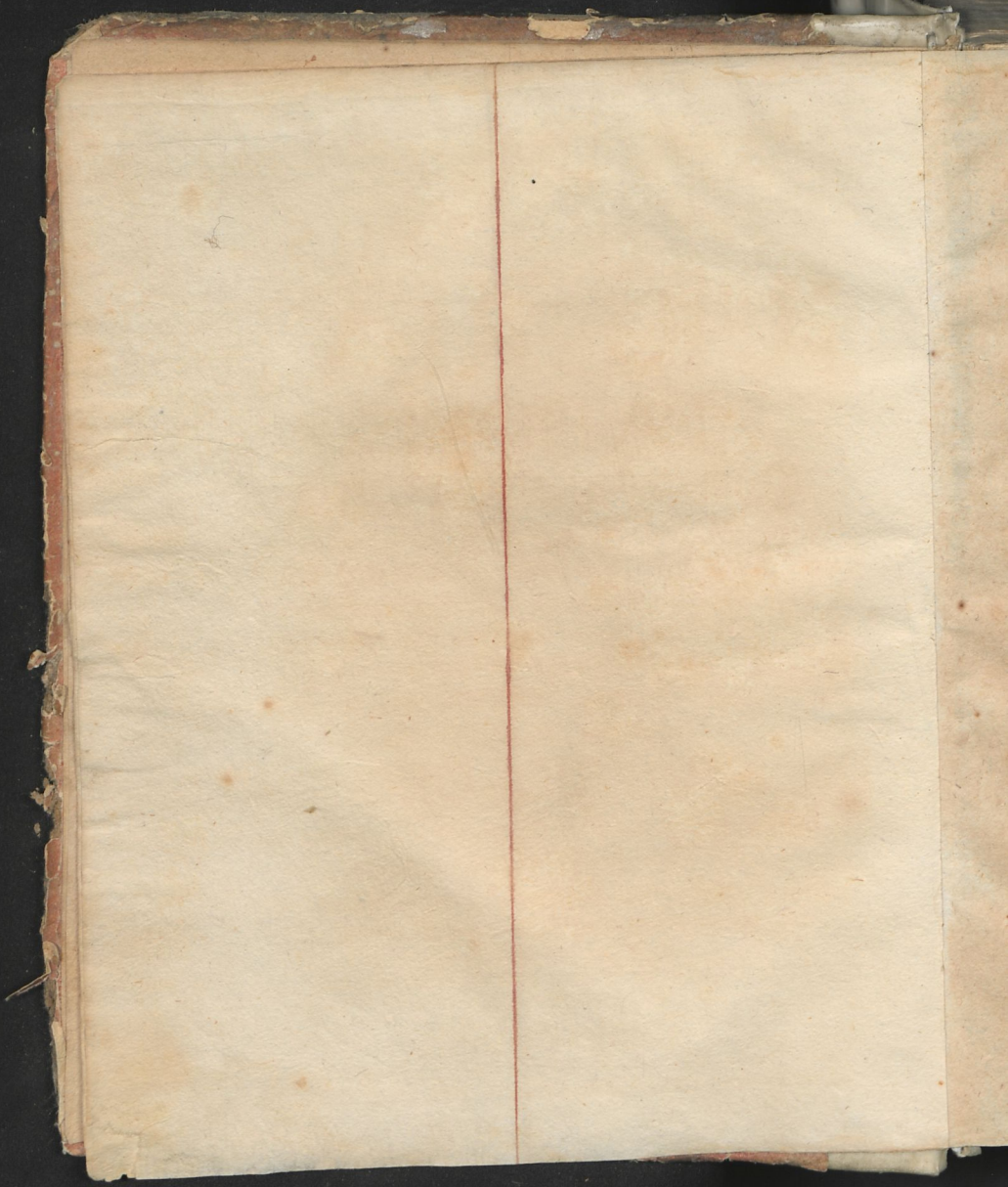
B. 138.
H.

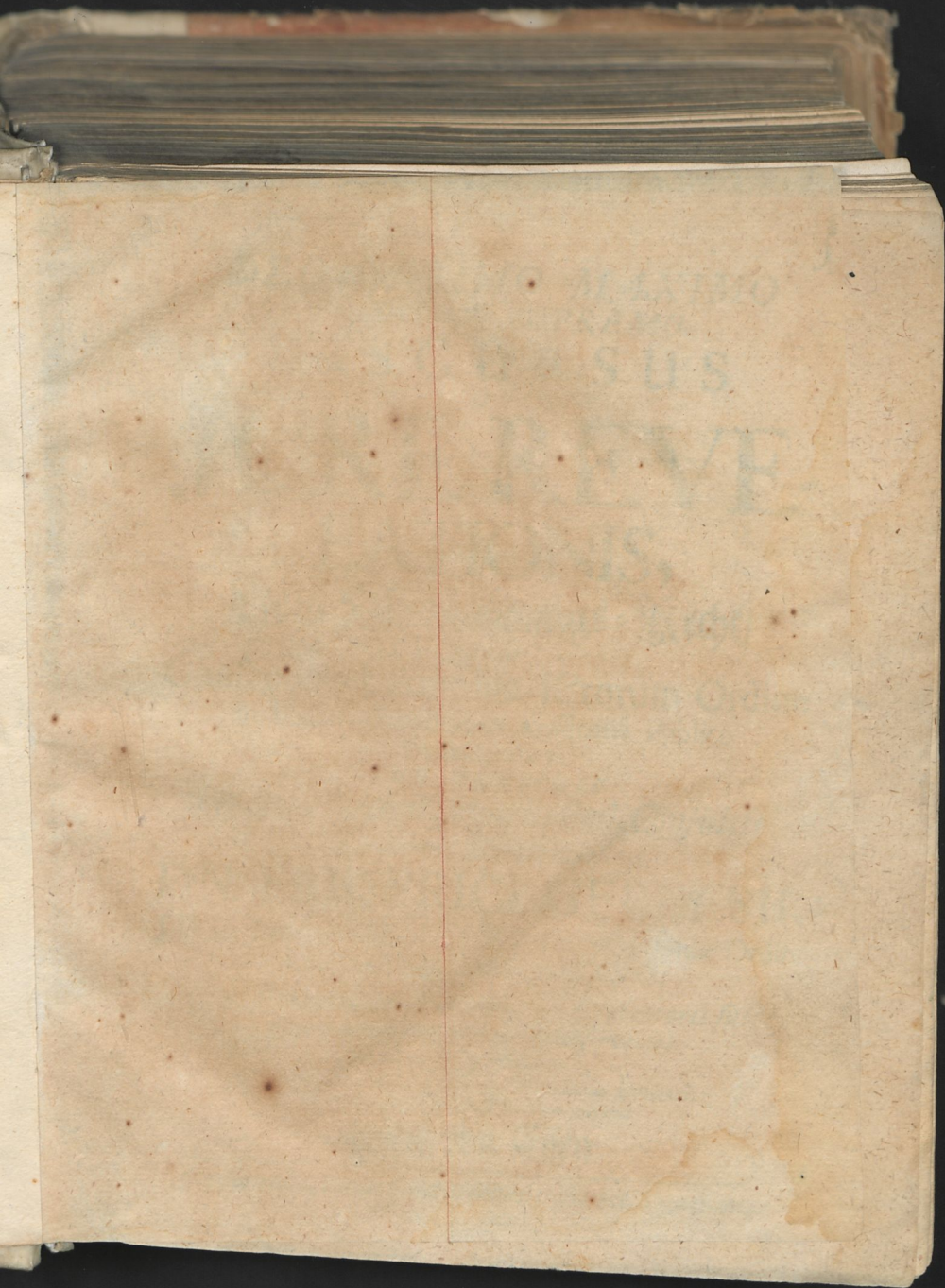

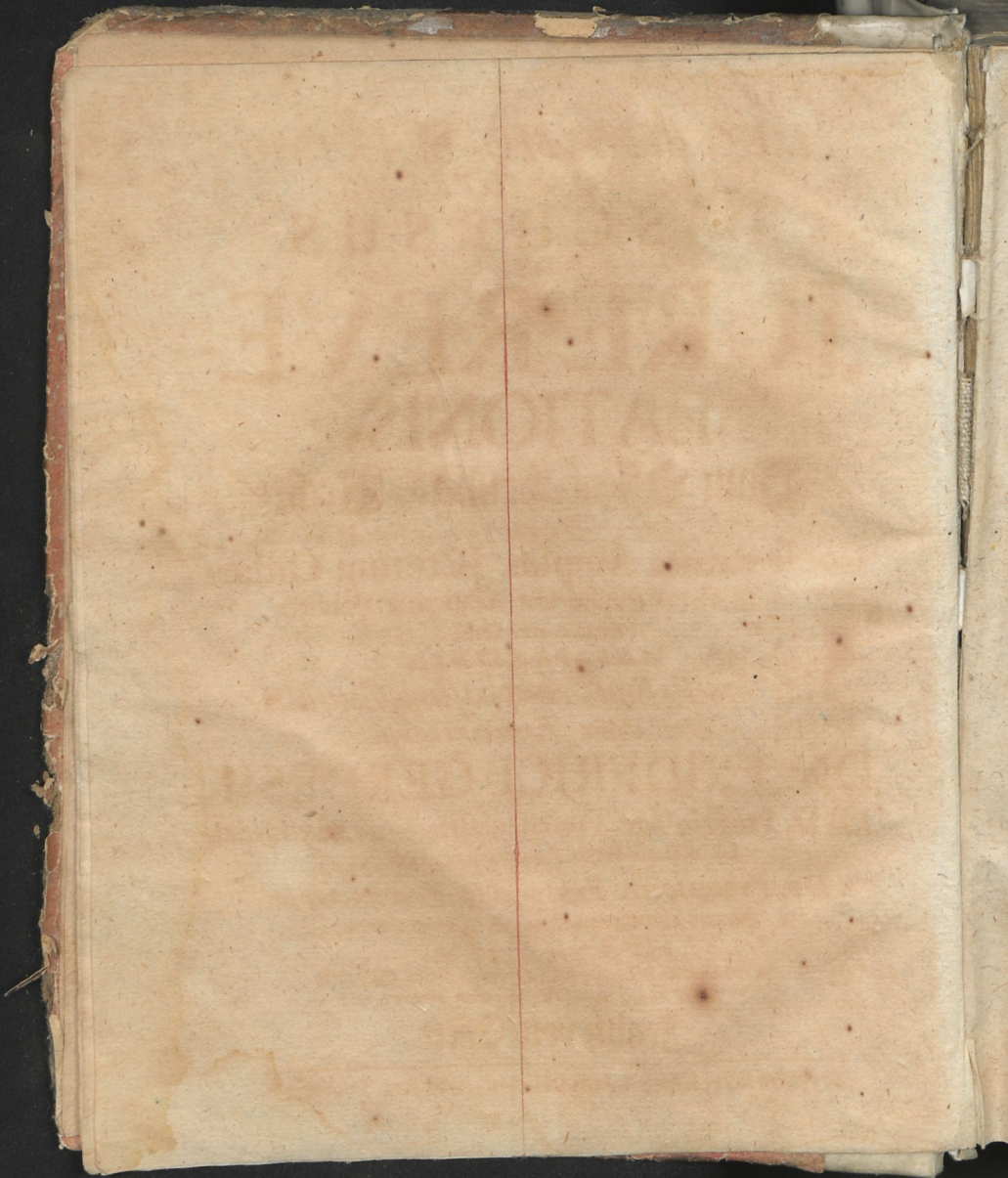
321/10
10

X.
7. 7.

DISSERTATIO

DE

MATRIMONIO
INSTAURATO ET
CONSCIENTIÆ.

QUAM

PRÆSIDE

JOANNE NICOLAO
HERTIO,

J. U. Doct. & Prof. Publ.

PUBLICO ERUDITORUM EXAMINI
SUBJICIT

Die OCTOBRIS, A. MDCCII.

SAMUEL GOTTFRED HOFFMANN/
ULRICHSTEINENSIS HASSUS,
A. & R.

GISSÆ-HASSORUM,
Typis HENNINGI MÜLLERI.

7

DISSERTATIO
 DE
 MATRIMONIO
 INSTAURATO ET
 CONSOLIDATO
 AUCTOR
 JOHANNES NICKOLAUS
 DE
 J. D. & C. P. S. S.
 IN MATRIMONIO INSTAURATO
 ET CONSOLIDATO
 AUCTOR
 JOHANNES NICKOLAUS
 DE
 J. D. & C. P. S. S.

SERENISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO,
DOMINO
ERNESTO
LUDOVICO,
HASSIÆ LANDGRAVIO,
PRINCIPI HERSFELDIÆ,
COMITI CATIMELIBOCI,
DECIÆ, ZIEGENHEINÆ,
NIDDÆ, SCHAUMBURGI,
YSENBURGI & BUDINGÆ,
&c. &c. &c.

PRINCIPI AC DOMINO
MEO CLEMENTISSIMO.

SERENISSIMO
PRINCIPIS AC DOMINI

DOMINI

ERNESTO

LUDOVICO

HASSIAE LANDGRAVIO

PRINCIPIS HERSELDIAE

COMITIS CATINELBOI

DEI & ZIEGENHAINAE

INDIAE SCHALMBURG

PRINCIPIS & BUNINGAE

8c. 8c. 8c.

PRINCIPIS AC DOMINI

MEO CLEMEN...

SERENISSIME
PRINCEPS,
AC
DOMINE,
DOMINE CLEMENTISSIME.

*Et si nescire non possim, quantum pagella,
quas heic offero, infra celsum illud fastigi-
um, in quo Deus TE Locavit, substi-
dant; tamen inopiam malui meam testa-
tam facere, quam debiti professionem defugere: etenim
natus parente, qui clementissimo sibi demandato mu-
nere per annos complures in principatus TUI qua-
dam provincia perfunctus fuit; sed ES in inchyto hoc-
ce Musarum domicilio, quod TIBI tantopere cura
cordi que esse infinitis documentis ostendisti, bonis im-
butus literis, ad me quoque pertinere existi mavi, ut
de-votissimâ etâque publicâ significatione, quantum
inde ad me quoque redundarit beneficiorum, depradi-
carem:*

carem: nec negligendam censui occasionem innotescen-
di TIBI, si post peracta studiorum curricula ali-
quando non indignus inveniar, qui servitiis adscri-
bi tuis possim. In quam spem & gloria partem si
venire mihi liceat, id non tantum gaudii ingens
mihi materia erit (nam ut Tragicorum Princeps
ait:

ἐν ἑστὶ τῆ θεοφάνου ἡδίων οἴκου

Altrice nulla dulcior tellus domo.)

Sed & stimulum addet, ut quam ingressus sum stu-
diorum rationem quâ par est sedulitate in posterum
quoque decurram. De cetero supremum Numen ex
animo Veneror rogoque, ut miseris hisce temporibus,
quibus maxima Europa pars inferales bellorum furias
exarsit, TE SERENISSIME PRINCEPS
cum Augustâ domo undiquaque sospitem, incolumem,
ac florentem conservet. Scribeb. Giessa 13. Calend.
Novembr. MDCCII.

Serenissimæ Tuæ Celsitudinis

Servus humilimus
S. G. HOFFMANN.

IN NOMINE DOMINI AMEN.

PRÆFATIO AD B.L.

DE matrimonio complures egerunt, integris libris, tractatibus, voluminibusque, Theologi pariter ac Scti: Et tamen superesse in eo argumento nonnulla, qua accuratorem mereantur expositionem, liquido demonstratum est à Consultiss. Dno Præsde DE MATRIMONIO PUTATIVO commentatione, cujus exemplo mihi placuit DE MATRIMONIO INSTAURATO & CONSCIENTIÆ differere, cetera de quibus speciebus non nisi sparsim & interdum verbo à scriptoribus esse actum, quicumque inquisiverit, facile mecum consentiet, dabitque, non temerè me operam nonnullam in explicandis illis possuisse. Quæcunque autem illa erunt, ob atatem meam & temporis, quo hæc elaborata sunt, angustiam, ut fateant, quisquis legere dignatus fuerit, peramanter rogatos cupimus.

MATRIMONIO INSTAURATO
ET CONSCIENTIÆ.
DISSERTATIONIS.

Sectio Prima.

- I. **Q**uid matrimonium instauratum & quotuplex.
- II. An & quando matrimonium instaurari possit, deducitur ex jure divino.
- III. & IV. Ex Jure Romano.
- V. Jure hodierno.
- VI. Dispicitur, an jus divinum adhuc hodie apud nos obtinere debeat?
- VII. Forma matrimonii instaurati post separationem aliqualem & omnimodam, sive proprie dictum divortium.
- III. Interdum ex necessitate fit redintegratio.
- IX. Interdum patris consensus est necessarius.
- X. Effectus matrimonii hujus quantum attinet conjuges. Et quidem si separatio est aliqualis, haud dubie idem mansisse matrimonium censetur.
- XI. Idemque dicendum hodie, si separatio facta quoad thorum & mensam.
- XII. At divortio reverá intercedente, dos nihilominus prioris matrimonii in hoc conversa intelligitur.
- XIII. Quod tamen ad secundas nuptias non producendum, quanquam vulgò aliter sentiant.
- XIV. Communio quoque bonorum tum perdurat, si hoc actum. Ubi casus singularis exponitur.
- XV. Effectus quoad tertium, ratione dotis.
- XVI. Ratione liberorum. Ubi casus singularis.
- XVII. Affine, matrimonium de facto contractum, postea superioris auctoritate redintegratum. Ubi casus singularis ratione liberorum, ex eo matrimonio natorum, proponuntur.
- XIII. Et quid juris in dote sit, deciditur.

I.

Matrimonium instauratum (quod *posterius* dicitur in L. dotem 30. D. de jur. dotium, *secundum* in L. cum post. 69. eod.) definiti potest: Matrimonium, quod solutum divortio postea inter easdem personas redintegratum est;

Cum vero divortium ex moribus Christianorum populorum sit vel simpliciter tale, vel quod tantum cohabitationem, hoc est, convictum ac thalamum spectat; si post hoc vel illud redintegretur matrimonium, diversitatem ejus inde existere palam est, & in sequentibus ostendetur. Porro matrimonium redintegratur vel liberâ voluntate, vel ex juris necessitate; puta si errore quodam matrimonium fuerit dixerit: neque enim sententia contra matrimonium unquam transit in rem judicatam. *Cap. Lator. 7. X. de re judicat:* ubi Gonzalez. n. 3. Exemplum vid. apud Brunnemannum cent. 3. Dec. 56. n. 6. seqq.

II.

Videamus autem primum, an & quando justum sit redintegrare matrimonium semel dissolutum? Apud Hebraeos maritus uxorem, quam dato divortii libello dimiserat, postea alteri marito nuptam, ab hoc quoque sive divortio sive morte separatam, in uxorem recipere non poterat. Quoniam abominatio ista est coram Domino, ut legitur *Dent. XXIV. 3. & 4.* ubi prudenter annotavit. H. Grotius: displicuisse id ideo, quia speciem habeat uxoris alteri in usum datæ, omniaque lenocinia eo velo obtegi potuissent. Planè ut quidam miranti, quod apud Lacedæmonios adulteria non audirentur, dixerit, ipsa matrimonia adulteria esse, ob morem commodandarum uxorum. Ad hanc legem respexit Jeremias III, 1. *Vulgo dicitur: si dimiserit vir*

uxorem suam, & recedens ab eo duxerit virum alterum: nunquid revertitur ad eam ultra? nunquid non polluta & contaminat erit terra illa?

III.

Apud Romanos, uti crebra erant divortia, ita matrimonium renovari non raro usueveniebat. Seneca ep. 114. meminit Mecanatis, uxorem millies ducentis, cum unam habuerit, Terentiam sc. cum qua assidua iurgia, divortia, iterumque conjugia. Quo pertinet L. vir mulieri 64. D. de donat. int. vir. & uxorum, ubi mentio fit Terentiæ & Decenatis, legendumque omnino Mecanatem. Ulpianus L. 19. D. solut. matrimon. Si mulier diverterit & iudicio de dote contestato reversa fuerit in matrimonium: redintegrato matrimonio, expirat iudicium & omnia in statu pristino manent. Javolenus L. in his rebus 66. §. 5. D. eodem. Uxor, divortio facta, partem dotis receperat, partem apud virum reliquerat: deinde alii nupserat, & iterum vidua facta, ad priorem virum redierat.

IV.

Exceptio notabilis erat, si quis in adulterio deprehensam aut damnatam adulterii in matrimonium reduxisset; hic enim lenocinii reus erat. Ex quâ causâ Suetonius in Domitiano cap. 8. testatur, Domitianum Imperatorem iudicum albo crasisse, Equitem Romanum ob reductam in matrimonium uxorem, cui dimissæ adulterii crimen intenterat: & Ulpianus in L. 2. §. unde queri potest 6. D. ad L. Jul. de adulteriis. Claudium Gorgum, virum clarissimum, cum deprehensam in adulterio uxorem retinuisse detectus esset, sine accusatore lenocinio damnatum fuisse à Divo S. vero, refert: Conf. l. 37. D. de minoribus. L. mariti 29. pr. ad L. Jul. de adulter. Paulus 2. sentent. 26. Cui non contrariatur, quod idem Ulpianus scripsit in L. si uxor. 13. §. 9. dict. tit. Sed & si
qua

qua repudiata mox reducta sit, non quasi eodem matrimonio durante, sed quasi alio interposito, videndum est an ex delicto, quod in priore matrimonio admisit, accusari possit? & puro, non posse; abolevit enim prioris matrimonii delicta reducendo eam. Intelligendum enim de marito, qui demissam non satis comperit adulterii crimine reduxit. Quo referendum etiam, quod in *L. quæsitum 40. eodem.* ad quæstionem, an idem maritus destituisse videatur, vel lenocinium commisisse, qui eandem reduxit uxorem? Paulus respondit: eum qui post adulterii crimen intentatum eandem uxorem reduxit, destituisse videri, & ideo ex ead. in lege postea accusandi ejus non superesse. Conf. *L. crimen 11. C. ad L. Jul. de adult.* In jure quoque Attico erat: *Deprehendenti adulterum non licet cohabitare uxori: si cohabitaverit, infamis esto*, ut testatur Demosthenes oratione in *Neeram.*

V.

Enimvero jure novissimo hoc mutatum creditur per Justiniani constitutionem in *Nov. 134. cap. 10.* quæ permittit intra biennium uxorem adulteram recipere. vid. Carpzov. *quæst. criminal. 71. n. 31. seqq.* Alii ex jure Pontificio licere putant, extra lenocinii crimen adulterii reæ aut damnatæ ignoscere, eamque retinere & reducere, ut Cujac. *ad cap. inter opera 20. X. de sponsal. & matrimon.* Videatur locus Augusti in *in can. quod autem 7. caus. 32. quæst. 1.* quocum non convenit quod est *c. 2. & 4. d. caus. 32. quæst. 1.* Atque hoc jure hodie utimur propter sexus infirmitatem & communes liberos, ut testatur Heigius. *2. quæst. 29. num. 79. & seqq.* Idque nonnulli eò extendunt, ut etiam transactionem in adulterio impune fieri statuunt Clarus *l. s. sent. s. final quæst. 58. n. 11.* Suarez in *thesaur. commun. opinion. verbo adulterium n. 9.* Carpzov. *d. l. & quæst. 55. n. 14.* Quorum tamen sententiæ

nos

nos non accedimus : Nam aliud est gratuita remissio, aliud transactio, quæ à specie lenocinii vix abesse potest.

VI.

Sed annon divinum jus adhuc hodie apud nos obtinere debeat? quæritur. Cujus quæstionis resolutio pendet ab aliâ, an jus illud morale sit, an politicum sive Hebræorum reip. proprium. In quâ prius affirmat Tabor *addit. ad C. Jur. Argentorat. tit. de divortii in fine* Schilterus *ad Herennium Modestinum c. 4. §. 11. & 16.* ubi memorat in Consistorio Ecclesiastico Jenensi secundum jus divinum fuisse pronuntiatum; posterius placuit Theodor. Bezae, cujus sententia nobis potior videtur: nam apud Hebræos divortia fiebant levibus ex causis; à lenocinio igitur non procul aberat, si post divortium alteri nuptam & similibus ex causis dimissam licuisset recipere. Hinc Muhammedis ingenium refert mos inter sectarios ejus receptus, ut ter liceat post divortium redintegrare matrimonium, modo post tertium divortium foemina prius nubat alii marito & cum eo habitet quadraginta dies, atque abhinc ab eodem se separet. Ut refert Chardin. *Voyage en Perse p. 269. seqq.* At cum inter Christianos divortia non nisi ex gravissimis causis fiant, rationem illam cessare, statim intelligitur.

VII.

Fieri potest instauratio illa solo conjugum consensu, etiam privatim, facto tantum declarato, dum conjuges in mutuam gratiam redeunt, & quò ante consortio utuntur. Idque planum est, si separatio facta, quantum attinet thorum & convictum. Hinc hodierno jure post commissum adulterium conjuges redintegrasse matrimonium censentur, si vir, sciens uxorem adulteram esse, ipsam cognoverit, vel mulier viro, notoriè adultero, conjugale debitum exsolverit. Quod etiam apud Romanos obrinebat, si uxor nondum

nondum adulterii damnata aut in adulterio à marito deprehensa non esset; ut supra §. 4. diximus. v. Robertus *L. 1. rer. judicat. cap. 14. Moller. lib. 3. Semest. c. 13. n. 2. Joann à Sande lib. 2. Dec. Friscar. tit. 6. def. 2.* At si matrimonium prorsus diremptum est sententiâ judicis, quam vocant, declaratoriâ, magni momenti est quæstio: an magistratus consensus & nova solennia requirantur? Affirmat id Groeneveg. *de LL. abrogat. ad L. 7. C. de nuptiis n. 2. Johan Christenius de caus. matrimonial. Dissertat. 5. quæst. 10. confer. Charond. lib. 5. Respons. 3. quos sequitur Abraham à Wesel. de connubiali bonor. societ. tract. 2. c. 4. n. 49. & novè Brückner. Dec. jur. matrimonial. cap. 17. n. 48.* Et sane cum fuerit omnino dissolutum matrimonium, perinde censei debet acsi omnino novum esset. Non tamen consensu magistratus opus esse arbitramur.

IIX.

Ad hunc locum pertinet etiam ut notemus, apud Romanos matrimonium certo casu necessario redintegrandum fuisse: Nam licet matrimonium apud eos captivitate solveretur, nec in eo postliminii jus esset, tamen si vellet uxor nondum alii nupta maritum redeuntem recipere, & is reluctaretur, injusti divortii poenis (de quibus vid. *L. consensu 8. §. 4. & 5. C. de repudiis,*) tenebatur. Nam ita Paulus in *L. s. D. de captiv. & postlimin. revers.* *Non ut à patre filius, ita uxor à marito jure postliminii recuperari potest: Sed & tunc, cum & voluerit mulier, & adhuc alii post constitutum tempus nupta non est. Quod si voluerit, nulla causa probabili interveniente, poenis distidii tenebitur.* Unde explicandus Pomponius in *L. cum duæ 14. §. 1. cod. Non ut pater filium, ita uxorem maritus jure postliminii recipit, sed consensu redintegratur matrimonium: sc. vel utriusque conjugis, vel uxoris tantum, si vellet.* Sed cur uxori tantum hoc fuerit datum, forte dictum est difficile, nisi quis causam inde repetat, quod uxor pendente

dente captivitate, adultera facta, adulterii eo nomine accusari possit, ut liquet ex *L. 13. §. 7. ad L. Jul. de adulter.* & propterea æquum fuerit, maritum ad matrimonium redintegrandum cogi. Hodie hoc jure non utimur: nam jure novissimo captivitas non dissolvit matrimonium, de quo videantur dicta in *commentatione de matrimonio putativo §. 13.* Quod si mulier persuasa, demortuum esse maritum, alii nupsit, ea abdicatō novō marito, ad veterem, si hic velit, redire & matrimonium redintegrare cogitur, ut disertè sancitum in *Novell. 117. c. 11.* & pluribus exemplis firmatur in *dicta Comment. §. 38.* quibus adde Claudium de Ferriere *Institut. Jur. Rom. & Gallici lib. 1. tit. 10.* & in *jurisprud. Digest. cum ordination. regis & consuetud. collat. ad tit. de ritu nuptiar. p. 522.* attestantem, ita sæpius in Gallia judicatum esse, & maxime Anno 1643. quo mulier contractis secundis nuptiis tertio decimo anno post absentiam mariti, quem mortuum ex hominum fide dignorum testimonio crediderat, ad ipsum redeuntem, vivente adhuc secundo marito, reverti coacta fuit.

IX.

Notandum præterea, filiam familias matrimonium instauraturam opus habere consensu patris. Nam ita Gordianus ad *L. 7. C. de nuptiis: Si (ut proponis) post querelam de marito, à filiâ tuâ ad te delatam, dissolutum est matrimonium, nec te consentiente, ad eundem regressa est, minus legitima conjunctio est, cessante patris voluntate, in cujus est potestate.*

X.

Cæterum effectus matrimonii hujus sunt insignes, quorum alii conjuges ipsos, alii tertium respiciunt. Et quidem si simulatum divortium aut fribusculum (de quo in *l. cum hic 32. §. 12. de donat. inter vir. & uxorem,* ubi malunt alii legere figusculum, ut Ravardus, Vossius in *Etymologico.*

vid.

vid. Brissonium de Verb. Significat. cum notis Taborianis) sive leve jurgium intercesserit, haud dubiè idem mansisse matrimonium intelligitur. Paulus in L. 3. D. de divortis: *Divortium non est, nisi verum, quod animo perpetuam constituendi dissensionem sit. Itaque quicquid in calore iracundia vel sit vel dicitur, non prius ratum est, quam si perseverantia apparuit iudicium animi fuisse: ideoque per calorem misso repudio, si brevi reversa uxor est, nec divortisse videtur.* Ex qua lege defumta L. quicquid 48. ff. de R. Jur. Huic consequens est, quod Papinian. in L. 31. D. de jur. dot. dixit: *Quod si non divortium sed jurgium fuit, dos ejusdem matrimonii manebit.* De simulato divortio idem Papinian. ita loquitur L. 27. D. de pactis dotalibus: *Si liberis sublati reversa est, post jurgium per dissimulationem, mulier, veluti venali concordio, ne dotata sit, conveniat: conventio, secundum ordinem rei gesta, moribus improbanda est.* Cujus sententia est, si mulier, quæ liberis suscepris, per jurgium ac dissimulationem animi à marito discessit, deinde reversa cum eodem pepigit, an dotata esset, non valere pactum, quoniam amor & concordia non debet pretio comparari (ut est in L. 3. de donat. inter vir & uxor.) & mores constitutionesque Principum apud Romanos dotem semel constitutam constante matrimonio minui aut remitti vetuerunt, cum utrumque in speciem donationis incidat. adde L. vir mulieri 64. D. de donat. inter vir. & uxor. Multo igitur magis idem matrimonium mansisse intelligitur, si conjuges, res licet suas seorsim habentes, honorem matrimonii invicem sibi habere non desierunt. Quod pertinet, quod Ulpianus ait L. 32. §. 13. D. de donat. inter vir. & uxorem: *Si mulier & maritus diu seorsim habitaverint, sed honorem invicem matrimonii habebant, (quod scimus interdum & inter Consulares personas subssecutum) puto donationes non valere.*

XI.

Hodierno jure idem dicendum, si separatio, quantum attinet thorum & convictum, facta: Nam per eam vinculum matrimonii, sive confederatio nuptialis, ut vocatur. *in canon. 1. caus. 32. quest. 7.* non tollitur. Hinc conjuges ita separati revera adulterium committunt, licet poena ejus mitigetur. v. *Carpzov. quest. criminal. 61. n. 55. seqq.* & ad aliud matrimonium digressi crimen bigamiae incurrunt, quantum itidem mitius puniendum. v. *Carpzov. Dec. illust. 291. & lib. 2. Jurisprud. Const. def. 210.* Porro cum hodie apud Evangelicos adulterium non dissuat matrimonium, nisi accedat sententia judicis declaratoria (nam & bigamiae adulteriique crimen interea committitur. v. *Mevius ad L. 4. Jur. Lubecens. tit. 6. art. 1. n. 4 & seqq.* *Crustus ad L. 3. Statut. Mindens. tit. 6. dec. 3.* *Carpzov. quest. criminal. 57. n. 15 & 16. quest. 58. n. 19.* *Wissenbach ad Tit. D. de divortiiis §. 12.*) non est dubitandum, si recomponentur animi, matrimonium idem intelligi. Hinc seorsim mediò tempore parta ab utrovis illorum invicem postea communicantur, ubi communio bonorum inter conjuges recepta est. vid. *Abrah. à Wesel de conjugal. bonor. societate tract. 2. c. 4. n. 52. ubi plures consentientes profert.*

XII.

At si divortium revera intercessit, & postea renovetur matrimonium, pro regula habendum, quod de dote tradidit Paulus L. 30. D. de jure dotorum: *Dotem, quae in prius matrimonium data est, non aliter in posterius matrimonium converti dicendum est, quam cum hoc agitur: dum hoc agi semper interpretemur, nisi probetur aliud convenisse.* Hinc si, actione de dote institutâ & nondum ad exitum deductâ, conjuges in matrimonium revererint, expirat judicium, & manent omnia in pristino statu. *L. si mulier 19. D. solut. matrim.* Idque multò

multò magis ita erit, si actiōe extipulatu nondum instituta. mulier fuerit reversa. *L. si mulier 13. de jur. dotium* aut instrumenta dotalia non sint reperta. *L. Divus 40. eodem.* Cæterum inter conjecturas, quibus aliud convenisse intelligitur, est, si multo tempore interposito conjuges reconciliati fuerint, secundum Marcellum in *L. 33. D. de ritu nuptiarum*, id est, ut idem ibi explicat, si inter moras aut uxor alii nupsertit, aut maritus aliam duxerit. confer. *L. 64. D. de donat. in virum & uxorem in fine.* Quanquam si dos ex re uxoris profecta sit, etiamsi ipsa post divortium alii nupsertit, dein redierit ad matrimonium prius, dos quoque renovata censeatur. *L. post divortium 64. D. de jur. dot.* Multo igitur magis, quod apud maritum eundem restat ex dote priore, rursus in dotem censeatur conversum. *L. pen. §. uxor. 5. D. solut. matrim.*

XIII.

Libet occasione hæc quærere, quæ de dote instaurati matrimonii dicta sunt, an pertineant ad uxorem iterum nubentem, ita ut dotem, quam priori marito dedit, secundo pariter constituissè censeatur? Quod vulgò affirmant DD. quos magno numero adduxit Joann. à Sande *lib. 2. Decis. Friscar. tit. 2. de jnit. 3. Gail. 2. observ. 82. num. 7. ib. Græveus conclus. 82. conf. 1. Menochius 3. de præsumpt. 6. n. 25. & seqq. & conf. 5. n. 1. Caspar. Klockius 2. conf. 70. n. 22. cujus multis allegat. Brunnemann. Cent. 3. Dec. 50. Alexander. Raudens. Respons. 51. n. 4. vol. 1. Ant. Faber *lib. 5. C. tit. 7. def. 18. & 37.* qui de praxi hujus sententiæ testantur, Cardinal. Mantica *lib. 12. de tacitis & ambiguis convent. tit. 15. n. 5. & seqq.* octo ampliaciones & totidem limitationes subjiciens: Ex quibus ampliacionibus præcipua est, licet uxor priori marito in dotem bona omnia dederit, aut statutum exster, nullâ dote constitutâ, bona omnia in dotem data censeari: Quidem*

quidem & hocce casu dos prioris matrimonii tacite repetita intelligitur. Inter limitationes vero eminent, si mulier minor sit XXV. annis, de quo tamen ipse dubitat, quia bona minoris obligentur ex dispositione legis; item, si liberis prioris matrimonii exstantibus, maritus secundus plus lucri habiturus esset ex dote, quam unus ex liberis prioris matrimonii, contra *L. hac edictali 6. C. de secund. nupt.* de qua limitatione vid. etiam Klockius *d. conf. 70. n. 40. cum plur. alleg.* Item si maritus scivit quantitatem prioris dotis; item si dos in priore matrimonio promissa tantum fuit; de qua limitatione tamen non temere dubitat Mantica, Urcunque autem hæc ita vulgo statuuntur, verissima nihilominus est contraria sententia, quam in iudicando secutus est Senatus Frisicus apud Joannà Sande *lib. 2. Tit. 2. def. 3.* consentientes allegans, Campegius, Corneum, Ant. Fabrum. Adde Scipion. Gentilem *ad L. mulier 73. D. de jure dot. quam subjecit libello de estimat. rerum in dotem dat.* Taborem *in Dissertat. de jur. dot. §. 2. lit. a.* Nam primo leges, quibus dissentientes inniti solent, loquuntur de matrimonio secundo, inter easdem personas contracto, hoc est, instaurato: at si matrimonium morte alterius fuerit diremptum, & superstes conjux cum alio secundum matrimonium contraxerit, nusquam in jure traditur, dotem in primo matrimonio traditam, in secundo hoc censi repetitam: Nam quod Paulus in *L. dotem 30. D. de jure dotium* generaliter pronunciat: dotem, quæ in prius matrimonium data est, in hoc secundo censi repetitam, hoc responsum Papiniani in sequente *L. quod si 31. eodem*, satis indicat, accipiendum esse de matrimonio post divortium redintegrato sive renovato. Adde *l. 22. D. eod. quæ desumpta ex ejusdem Pauli libro septimo ad Sabinum.* Deinde certum est, dotem non esse de substantia matrimonii, nec ejus dationem juris naturalis; quandoquidem

quidem constat apud gentes quàm plurimas, eas etiam, quæ maxime moratæ semper visæ fuerunt, aut nullam omnino aut valdè parvam legibus concessam fuisse dotem. Romani ipsi, qui Reipubl. interesse credebant, mulieres dotes habere salvas *L. 2. D. de jure dot.* quique tam multa, tam varia, tamque singularia in favorem dotis excogitarunt & promulgaverunt privilegia, non crediderunt tamen sine dote nuptias consistere haut posse, ut ex Justiniani constitutionibus 1. quæ in *L. final. C. de donat. ante nuptias L. 11. pr. C. de repud.* Credendum igitur potius, quæ novo marito sine ullâ dotis constitutione nupsit, dotem nullam adferre voluisse.

XIV.

Dictis consequens est, communionem bonorum, quæ in priore matrimonio fuit, in renovato perdurare, si hoc actum fuit. Quod pertinet singularis casus, quem proponit Claudius de Ferriere *Institution. jur. Roman. & Gallici ad tit. Inst. de Societate p. 342.* Titius & Mevia unanimi utrinque parentum consensu nuptias non omissis festivitatibus & solennibus celebrant. Non fuit ipsorum diuturna nuptiarum lætitia. Molestiæ & ægri tudines, voluptatum impatientes, vel ex ridicula mariti zelotypia, vel forsan ex non satis laudabili vivendi modo ex parte uxoris natæ, sensim sine sensu malè foras dissociant amicitias. Tandem post aliquot rixas & altercationes, conjugali contrarias consortio, de se à se invicem, quoad habitationem & bona, sejungendis cogitant, animis suis plenissimam & perpetuam quietem impertire intendentes, continuis curis & edacibus conscientiæ stimulis, qui conjugum divortii regulariter se præbent comites. Itaque Præfectus Parisiensis, præviis inquisitionibus rite factis, inter ipsos pronunciat divortium, maritum ad uxori suæ dotem condemnat restituendam.

Dicta

Dicta separatio ad exitum perducitur, & quidem per annos XVII, post quod temporis intervallum suasionibus & consiliis parentum suorum renovandas nuptias, & quasi novum nuptiale instrumentum conficiendum statuunt. Hujus instrumenti hæ sunt pactiones præcipuæ ex parentum utriusque consensu. (I) Quod maritus uxorem omnium futurorum conquestuum sociam & participem fore consensiebat à die reconciliatæ pacis, non item partorum mobilium & immobilium durante divortio factorum, quæ dicto instrumento sibi suisque propria stipulabatur; quorum idcirco fieret inventarium. (II) Quod uxor debita, quæ à viro se juncta, summam trium millium librarum excedentia, contraxerat, proprio ære lucret ac solveret. In has pactiones ex communibus conjugum ipsorumque parentum suffragiis inter eos reconciliata est concordia. Aliquot annos post maritus è vivis excedit, relictis tribus filiis, uno ante dictum divortium suscepto, aliis duobus post, renovatæ amicitia pignoribus. Inter matrem & filios oritur controversia, de dividendis communibus fortunis, illa, meo quidem consilio, semissem in bonis à marito à die nuptiarum partis indistinctè, perinde ac si nunquam intercessisset divortium, petit, quippe quod renovatâ societate penitus evanuerat. Hi vero matrem suam à sua petitione repellendam, sed tantum ad semissem bonorum communium à die reconciliatarum nuptiarum, juxta dictum instrumentum rite apud Notarios peractum, admittendam esse contendunt. Res ad quinque clarissimos Patronos delata, eorum arbitrarij componenda, matris favore Anno M DCLXXV. decisa est. Rationes idem de Ferriere in *Jurisprudent. Digest. collata cum Ord. Regis & consuetud. tom. 1. ad tit. D. pro socio* affert verbis hæc: *Il n'y a personne qui d'abord ne soit d'avis, que la clause ne doive estre executée selon sa forme & teneur; parce*
que

que la separation n' auroit été détruite & la société de biens rétablie que par ce moyen & que la faveur de cette reunion & de ce rétablissement semble exiger, que tous les moyens nécessaires pour le procurer soient reçus & admis. Outre que les parties étant en majorité; & leurs plus proches parens ayant consenty à rétablir la communauté de biens entre les parties, moyennans cette clause, comment pourroit elle n'avoir pas son effet, & comment la femme ou ses heritiers pourroient-ils prétendre la détruite sans maintenir la separation, & venir aussi contre leur fait, le droit public ne s'y trouvant point intéressé? Toutefois il faut dire le contraire, & en ce cas, non obstant la dite clause, la femme après la mort de son mary a droit de demander le partage de tous les biens acquis du jour de la celebration, & n'aura point son effet ny son execution pour la dite clause. La raison est, que cet acte ayant détruit la separation & rétabli la communauté, il a remis les parties dans l'estat, qu'elles étoient au jour de leur contract de mariage; en sorte que cette clause devient inutile parce qu'autrement elle dérogeroit au contract de mariage, qui porte celle de la communauté des biens, & qu'on ne peut pas changer ny reformer les conventions matrimoniales, ce qui a été introduit pour éviter les differens, qui naitroient souvent entre les conjoints à cette occasion. Et ce seroit en ce cas un avantage, que la femme seroit à son mary, ce qui est défendu expressement par notre Coutume. *Secundum quas consuetudines sapius pronunciatum esse, liquet ex arrestis, quæ congeffit Louët & ejus Commentator Lit. M. c. 4. Nobis eadem decisio placet in matrimonio, post divortium quoad thorum & mensam instaurato, quoniam hæc renunciatio incideret in donationem inter conjuges vetitam L. 5. §. 13. & 14. de donat. int. vir & uxor. junct. L. 32. §. 11. eod. Aliud autem dicendum foret, si matrimonium omnino fuisset dissolutum,*

C

XV. Enim:

Enimverò quæ de dote diximus aliter se habent , si eam extraneus dedit , & reddi sibi stipulatus est , hujus enim consensu in dotis renovationem opus est , si dimissio perpetuæ separationis causa & non calore iracundiæ facta. Modestinus in L. 63. D. de jure dot. *Stipulatio de dote reddenda ab extraneo interposita factò divortio statim committitur , nec redintegrato matrimonio , actio stipulatori quæ sita , intercidit .* Denuo igitur consentiente stipulatore dos constituenda est , ne sequenti matrimonio mulier indotata sit . Quam legem D. Schilterus ad *Herenn. Modestini . c. 4. §. 5. & sequ.* fusius exposuit . Multò igitur minus , si uxor post divortium reverrà fuerit , iudicium acceptum de dote , quam extraneus sibi reddi stipularus fuerat , dissolvitur . *L. in insulam 42. §. ult. D. solut. matrim.* Planè si is qui dotem stipulatus matrimonio renovando consenserit , unà etiam renovationi dotis consensisse creditur . *L. cum maritus 29. §. 1. de pact. dotalib.* quam rectè ita Accursius explicuit . A quâ sententiâ licet Costalius in *not. ad d. L.* discedat , probabilius tamen est , consensu in matrimonio etiam unà consensum in dotem esse . Idque visum etiam P. Busio ad *L. si mulier 19. D. solut. matrim. n. 8.* Quod si filia patrem habeat , qui matrimonio renovando non consensisset , dotis exactio patri salva manet : nam ita Gordianus Imp. in *L. si ut proponis 7. C. de nuptiis :* *Atque ideo non petente filia petitionem dotis repetere non prohiberis .* Quanquam verba illa *non petente filia* , nonnihil difficultatis habeant . Contius , Talazum secutus *lib. 28. Basil.* legendum existimat *non penitente filia :* at Cujac. *lib. 13. obs. 25. mavult , non renitente* , id est , non contradicente filia , quoniam taciturnitas filia consensum imitetur . *L. 2. §. voluntatem D. solut. matrim.* Nimirum si mariti culpa divortium provenit , pater , adjunctâ personâ filia , i. e. consentiente & volente ,

volente, filia dotem repetit. *L. 34. §. 6. D. solut. matrim.*
L. 22. §. 5. D. cod. L. 34. §. 5. de Legat. 2. L. 14. D. ad L.
falcid.

XVI.

Liberos ex tali matrimonio nasci legitimos non est dubium. At incidit casus, qui dubitationem habet, qualem de sorore sua refert Comes Rochefortius in *comment. gestor. sub ministerio Card. Richelii & Mazarini p. 136. & seq.* Vixerat illa cum marito suo in sterili matrimonio quinque aut sex annos, cum maritus sacrificulum agit, uxor monasterium ingreditur, nec diu post hæc poenitens abjecto habitu monastico recipit maritum, quem forte obviam habuit, & filium ex eo gignit, cui, mortuo patre, controversia de hæreditate ejus à cognatis mota. Hi obtendebant: *que ce seroit se moquer de la religion, que d' introduire un abus comme celui-la, lequel autoriseroit ce que disoient les Huguenots, savoir qu'un Prêtre pouvoit être marié: que non seulement il faisoit declarer cet enfant illegitime, mais encore punir la mere, d'un sacrilege, qui étoit epouvantable: que rien n'avoit obligé les conjoints de se separer, mais que quand une fois ils l'avoient fait pour se donner à Dieu, c'étoit un vœu dont il n'y avoit que le Pape qui les pût relever: que dans la cause dont il s'agissoit, c'étoit bien autre chose: que c'étoit un homme qui n'avoit pas promis simplement de se donner à Dieu, mais qui s'y étoit consacré par tout ce qu'il y a de plus saint dans la religion. Un Prêtre en un mot, c'est à dire, un homme qui avoit offert mille fois le sacrifice, par lequel nous esperons nôtre salut, qui avoit reçu un nombre infini d'ames au sacrement de penitence, qui leur avoit donné la communion & fait enfin tout ce qu'un caractère si haut, & si relevé, lui peut permettre: qu'on considerat ce qui arriveroit si l'on autorisoit ce sacrilege, combien de confessions & de communions inutiles & par consequent combien des gens damnés.*

Ex altera parte dicebatur ab Advocato: qu'il s'étonnoit qu'on fit une cause sinoire d'une action, ou il n'y avoit qu'un peu de foiblesse; que ce n'étoit pas toutefois de ce que sa partie s'étoit remise avec son mari, apres une separation de cinq ou six ans, mais de ce qu'on avoit permis à son mari de se faire Prêtre, sous pretexte d'un zele indiscret: que Dieu défendoit formellement de separer ce qu'il avoit conjoint, comment donc souffrir qu'un homme, qui avoit juré fidelité à une femme, violat un serment, qui avoit été fait en face de l'Eglise & que le mariage étant un sacrement, l'autre sacrement qui étoit subsequnt ne le pouvoit rompre; que l'enfant qui étoit venu n'avoit que faire des visions de son pere, que sa naissance étoit établie par le contract qu'il avoit fait avec sa mere & par la benediction nuptiale, qu'il avoit reçu: qu'en un mot, si le Parlement avoit jugé plusieurs fois que la bonne foi du mariage étoit capable de legitimer des enfans, dont la naissance étoit souvent bien incertaine, à plus forte raison combien avoit-il lieu d'esperer de sa justice qu'il jugeroit encore la même chose dans une cause, ou l'honneur de la mere bien loin d'être ataqué, n'étoit pas seulement suspect. *Controversia hæc aliquandiu suspensos tenuit iudices, donec in Auditorio Parisiensi pronunciatum pro infantis illius legitimis natalibus. Et sanè postquam matrimonium est copulâ consummatum, per ingressum religionis non solvitur quoad vinculum. c. ex publico 7. X¹ 2. convers. conjugat.* Et quamvis tales digni fuerint, ut punirentur, tamen id liberis damno esse non potuit.

XVII.

Affine huic matrimonio est illud, quod de facto & non de jure contractum postea ex dispensatione Apostolicâ reintegratur. Id quod frequenter usavenire, restatur Roland. de lucro dotis quest. 77. in calce Mantica de tacit. & analog. convent. lib. 12. tit. 15. n. 6. Ubi insignis se offert quæstio, quid

quid de liberis ante redintegrationem illam natis sit statuendum? Casum & sententiam A. MDCLXIV. 11. Decembris in magno Auditorio Parisiensi latam memorant Diurna Eruditorum Gall. ad Anno MDCLXV. 12. Januarii verbis hisce. La question estoit de sçavoir si le Pape accordant une dispense de mariage au second degré de consanguinité peut legitimer les enfans venus auparavant le mariage. Le fait estoit, que Charles Barbier avoit eu deux enfans de Barbe Barbier sa nièce, auparavant de l'avoir épousée. Ils avoient depuis obtenu dispense, portant legitimation des enfans, qu'ils avoient eu avant leur mariage. Apres la mort de Charles Barbier les enfans du premier liét interjetterent appel comme d'abus de la dispense. L'Advocat qui plaidoit pour les enfans, soutenoit qu'ils estoient legitimez per sequens matrimonium. Il se fonda sur ce que les deffenses & prohibitions faites aux parens de se marier, n'estant établies que par les constitutions de l'Eglise, & n'estant par consequent que de droit positif; Il est certain que le Pape, qui represente l'Eglise, en peut dispenser: & suppose qu'il le fasse, il est aussi constant que cet obstacle estant levé, la dispense a un effet retroactif, & le mariage devient valable, tout de même que s'il n'y avoit jamais eu d'empêchement: & partant les enfans sont legitimez, ipso facto. Il ajoutoit; que si l'on a jugé quelque fois contre les dispenses, ce n'a esté qu'en cas de clandestinité: mais que dans l'espece qui se presente, le mariage estant public il n'y avoit pas lieu de douter, que la dispense ne fut bonne, & la legitimation valable. On disoit contre les enfans, que par le Concile de Trente, le Pape ne peut dispenser au second degré de consanguinité nisi inter magnos principes & ob publicam causam: que quand la dispense seroit valable, la legitimation des enfans seroit abusive, & que les enfans n'avoient pu estre legitimez par un subsequenter mariage; parce qu'au temps qu'ils étoient nez, il y avoit impedimentum dirimens, qui

les empêchoit de contracter mariage. La Cour declara la cause de legitimation abusive; les enfans incapables de succeder: & ordonna seulement 300. livres de rente à chacun pour tenir lieu d'aliment. Ainsi l'on a jugé cette belle question qu'un mariage public, non clandestin, fait dans les formes avec dispense, ne rend point les enfans legitimes per subsequens matrimonium, quand il y a empêchement au mariage lors de la naissance des enfans. Cette question ne paroît point avoir esté cy-devant jugée par aucun Arrêt. La Dispense ne fait que rendre le mariage valable, & les enfans qui viendront pendant le mariage legitimes. On a imprimé le plaidoyé des enfans du premier liêt, & l'Arrêt intervenu en suite. Hucusque Diurna illa. At cum non ita pridem casus non multum dissimilis, Collegio Juridico in Academia hacce offerretur, quando Nobilis aliquis perantiquæ in Hassiâ nostrâ familiæ, in Lotharingia domicilium habens, cum vidua patruî in concubinato filias aliquot genuerat; at postea uterque conscientiæ stimulis agitatatus à Nuntio Papali dispensationem impetraverant & matrimonium solenniter redintegraverant, à morte autem eorum filiis controversia movebatur, an juris Ganerbiatus in Hassiâ capaces essent? Existimavit id pro filiis illis pronuntiandum esse, non quidem ex principio, quasi Pontifici Romano aut ejus Nuntiis potestas competat spurios natalibus restituendi. Nam hoc ad solum Principem pertinere Innocentius III. Papa ipse fatetur in cap. venerabilem qui filii sint legitimi & in Reg. 15. ejus epistol. 102. Confer. Anton. Dadinus Alteferra L. 2. de Ducib. & Comitib. Provinci Gall. cap. 9. Sed quia hic effectus est legitimationis per subsequens matrimonium. Si enim liberi ex adulterio geniti per matrimonium parentum retrò fiunt legitimi, ut bene demonstravit D. Stryckius in usu moderno Digest. ad tit. de his qui sui vel alieni juris §. 12. Si etiam sufficit, tempore partus contrahi potuisse matrimonio-

rimonium, licet tempore conceptionis non potuerit, ut docet Fachineus 3. *controvers.* 5. nihil causæ videmus, quamobrem matrimonium quod ex superioris dispensatione ab initio validè poterat iniri, eâ postmodum accedente, effectum legitimi matrimonii per omnia habere non debeat. Sed quid verat, quo minus integrum Responsum inelyti illius Collegii verbotenus heic attextatur.

Als uns Decano, Doctoribus und Professoribus der Juristen Facultät bey Fürstl. Hessisch. Universität zu Gießen obstehende species facti, sambr einer von dem Nuncio Apostolico zu Cöln zwischen weiland Herrn Philipp Frangen von Bussek zu Eppenhorn in Lothringen / und Frauen Marien Antonien Amalien von Fehrenbach / welche zuvor bemeldten Herrn Philipp Frangens von Bussek leiblichen Vatters Bruder zur Ehe gehabt / verfügten Dispensation und respectivè Legitimation, nebst einigen zwischen Herrn Bonifacio von Bussek / isigen Dechant auff dem Johannes-Berg bey Fulda / und denen anwesenden sämptlichen Herren Bierern und San Erben des Bussecker Thals gewechselten Schrifften à N. 1. bis 6. inclusive zugeschickt / und Wir unsere in den geist- und weltlichen Gesetzen gegründete Meinung über folgende 2. Fragen zuertheilen ersucht worden.

So haben Wir sothane speciem facti sambr Benlagen mit allem Fleiß verlesen / und collegialiter wohlwogen / erwachten demnach in Gottes Wort und denen Rechten gegründet zuseyn ; Und zwar so viel anfangs die erste Frage belanget :

Ob Pontifex contra Levit. *cap. 18. v. 14.* per dispensationem matrimonium cum Patruï vidua gestatten könne ?

Obwohl in thesi (1) nicht zu läugnen / daß das matrimonium cum patruï vidua in Lege divinâ morali verbotten.

Levit.

Levit. cap. 18. vers. 14. & cap. 20. vers. 20. Martin. Chemnit.
in *Exam. Concil. Trident. p. 2. de matrim. ad Can. 3.* Joh.
Gerhard. *Loc. de conjug. §. 258. cum multis seqq. & §.*
294. seqq.

Auch (2) nach dem inter patruū viduam & fratris filium re-
spectus parentum & liberorum sich befindet / sothane pro-
hibitio in ipso jure naturali gegründet sey.

L. 4. §. 7. ff. de gradib. Gerhard. d. l. §. 301. seqq. Carpzov. in
consistor. lib. 2. def. 112.

Also daß es denmach (3) das Ansehen hat / als ob der
Pabst in diesem Fall auch secundum jus Canonicum &
Scriptores Pontificios nicht habe dispensiren können.

Per c. literas 13. v. opinioni & ib. Glossa X. de Restit. spoliat.
Abb. Panormit. in *d. cap. literas. n. 17.* Olrad. *Laudens.*
Cons. 1. n. 5. inter Consil. matrim. Tom. 1.

Dieweil aber (1) in diesem Fall weyland Herr Phi-
lipp Frank von Busset mit Frau Marien Antonien Una-
lien von Fehrenbach das matrimonium de facto con-
sumirt / und beyde Kinder miteinander gezeuget / multo au-
tem facilius matrimonia ab initio impediuntur, quam si fa-
cta fuerint, rescinduntur.

Caput quemadmodum 25. vers. alioquin X. de jurejurand.

Dannhero auch (2) in denen Evangelischen Kirchen
selbsten dergleichen matrimonia in secundo gradu affinitatis
lineæ collateralis inæqualis contracta nicht dissolvirt / son-
dern vielmehr tolerirt werden.

uti docent Beust. *de matrim. P. 2. thes. 5.* Dedeken *vo-*
lum. 3. Consil. lib. 3. p. 1. Tit. 2. n. 2. Carpzov. *p. 4. const.*
23. def. 11. in casu vidue avunculi & in Consil. lib. 2. def.
99. Struv. in *Syntag. J. Civ. Exercit. 29. thes. 50.*

Cum nec Moses dissolvat matrimonium cum Patruū vi-
dua, sed tantum poenam addat.

Levit.

Levit. cap. 20. vers. 20. ibi: portabunt ambo iniquitates eorum, & sine liberis morientur.

In dem (3) d'iffals nicht sowohl incestus jur. Naturalis quam incestus Juris Gent. seu contra dictamen naturale, non simpliciter sed secundum quid tale, begangen wird.

vid. Struv. in Syntag. Jur. Civ. Exercit. 29. thes. 50. Add. Grot. de Jur. B. & P. lib. 2. c. 5. §. 14. Pufendorf. de J. N. & G. lib. 6. cap. 1. §. 35. Sanchez de matrim. lib. 7. Diff. 52. n. 7.

Auch nunnehro (4) nach dem das conjugium morte solv'irt / alles scandalum cess'irt / und nur de legitimatione liberorum der Zweifel ist / in quorum gratiam in dubio, ubi variz sunt DD. sententia, vielmehr sententia, unde legitimatio liberorum sequitur, quam contraria zu amplectiren.

Badius ad L. 6. n. 5. ff. de his qui sunt sui vel alien. jur.

Cum odia restringi & favores conveniat ampliari.

Cap. Odia 15. X. de R. Jur. in 6.

Hierzu kombt (5) daß der uns vorgelegte casus von solchen Personen handelt / da Eltern und Kinder der Päb'stlichen Kirchen zugethan / und demnach solche auch ex hypothecibus der Römischen Kirchen zu decidiren. In dem gleich wie die Römisch Catholische die Aupsurgische Confessions Verwandten bey Ihrer Lehre / Glauben / Kirchengebrauch per pacem religiosam ruhig bleiben lassen sollen; also auch die Aupsurgische Confessions Verwandten quoad Romano Catholicos zu gleichen verbunden.

Rec. Imp. de A. 1555. §. und damit 15. seqq. §. damit auch 20.

Ira, ut quod uni parti justum, alteri quoque justum esse debeat.

Instr. pac. Cas. Suev. Art. 5. §. 1. in fin.

Bei denen Römisch Catholischen aber (6) ausgemacht / daß der Pabst in dergleichen gradu zu dispensiren macht habe.

D

juxta

juxt. Concil. Trident. p. 2. de matrim. can. 3. cap. Gaudemus
 8. & ibi Alteserra X. de divort. Anchoran. Consil. 373. per
 tot. Covarr. Tom. 1. de matrim. Part. 2. cap. 6. §. 10. n. 23.
 Sanchez. de matrim. lib. 7. Diss. 52. n. 7. ubi etiam ad ca-
 put literas X. de Restit. spoliat. responder.

Als halten wir demnach gestaltn Umbständen nach
 davor / es habe Pontifex das matrimonium in diesem Fall
 gestatten können.

Die 2te Frage betreffend.

Ob solche dispensation in Fürstl. Hessischen Landen gültig/
 und solchen effect habe / daß diese incestuosi in Ganerbin-
 natum Buseckianum recipirt werden müssen?

Ob zwar (1) per Pacem Religiosam so wohl als das In-
 strumentum Pacis omnis potestas Pontificia in Protestantem
 suspendirt.

per R. J. de Anno 1555. §. damit auch 20. Instrum. Pac.
 Cas. Suec. Art. 5. §. 1. in fin. & §. Jus diocesatum 16.
 vers. 47.

Also daß demnach die Päbstliche dispensation in den
 Fürstlichen Hessischen Landen keinen Effect zu haben
 scheint

Weniger solche (2) ad effectum receptionis in Ganerbin-
 natum Buseckianum zu extendiren sein dürffte : weile di-
 spensatio & legitimatio sich regulariter nicht in præjudicium
 Terri erstrecken kan.

Gailus lib. 2. observ. 142.

Nach dem aber (1) die Dispensatio matrimonialis in den
 uns vorgelegten Casu vor gültig / und demnach auch die
 aus solchen matrimonio erzeugte Söhne quoad effectus ci-
 viles pro incestuosis nicht / sondern pro legitimis zu
 halten.

per cap. referente 10. & cap. tanta X. Qui fil. sint leg.

Und

Und weil (2) die legitimitas derer Buseckischen Edhne ein Jus personæ, quod individuum est, sicut ipsa persona est individua, also daß sie nicht in Lochringen legitimi, in Hessen aber illegitimi sein können / sed potius in jure promonstro habetur, aliquem partim esse legitimum, partim illegitimum.

juxt. Gloss. in cap. cum Inhibitio 3. verb. si ambo parentes X. de cland. despons.

Quemadmodum nemo partim liber, partim esse servus potest.

L. duobus ff. de liber. caus. L. si pariter. in fin. ff. eod. Tiracquell. ad L. si unquam verb. donatione largitus num. 284. C. de Rev. Don.

Summassen (3) aufffundigen Rechtens ist: Quando lex in personam dirigitur, respiciendum esse ad leges illius civitatis, quæ personam habet subjectam.

ut pluribus deduxit Christian. Rodeburg. de jur. Conjug. p. 1. tit. 1. c. 3. n. 4. & tit. 2. c. 1. per tot.

Wohin gehret / was Baldus ad L. cunctos populos C. de summa Trinit. n. 12. ausgesprochen: Jus habilitationis respicit personam & habet locum extra territorium, & habet ipsam qualificare, i. e. habitare, ubicunque locorum.

Hinc in uno loco infamis ubique infamis habetur.

v. Barbosa locupletat. voc. infamia axiom. 4. Carpzov. p. 4. Const. 47. def. 8.

Hinc in loco domicilii prodigus, major aut minor annis declaratus, ubicunque locorum pro tali habetur.

v. Abraham à Wefel. Comment. ad Novell. Const. Ultraject. art. 13. n. 27. seqq.

Hinc legitimatus in loco domicilii ubique pro legitimo habetur. Anton. de Rosellis tract. de legitimat. lib. 2. n. 24. in tract. tractat.

Auch (4) die Potestas Pontificis dispensandi inter Romano-Catholicos per pacem religiosam & Instrument. Pac. nicht so wohl suspendirt / als vielmehr confirmirt, per ea quæ quæst. i. sunt proposita.

Und ob gleich (5) die legitimatio per Rescriptum Principis, und also auch Pontificis in præjudicium tertii nicht zu geschehen pfleget / dennoch solches ad dispensationem circa ipsum matrimonium vel etiam legitimacionem per subsequens matrimonium nicht zu extendiren.

per Cap. Referente 10. & ibid. DD. X. Qui fil. sint legitimi. Cum matrimonium omnia antecedentia purget vitia.

Cap. Tanta X. Qui fil. sint legit.

Als halten wir davor / es habe die Dispensatio ratione matrimonii quæstionis (wann die Copia des Nuncii Papalis dispensations-Briefs / auch attestari de matrimonio post dispensationem illam novè contracto, mit dem originalibus können bestärket werden) auch in denen Fürstl. Hessischen Landen ihren Effect, dergestalt / daß die Buseckische Söhne à successione in Ganerbinatum nicht können ausgeschlossen werden / es sey dann daß die Buseckische Ganerbschafft dahin specialiter privilegirt / daß auch die ex tali matrimonio dispensato nati darin nicht admittirt werden könnten. Jedoch alles salvo rectius sententium judicio, auch urkundlich unser Facultät hierunter gedruckten Insegels. So geschehen Siesßen am 24. Decemb. 1701.

Decani, Doctores und Professores der
Juristen Facultät bey Fürstlicher Hessischen
Universität daselbsten.

XVII. Cœ-

Cæterum dotem in matrimonio hocce ante datam permanere, ut in instauratione, facile patet, & docet cum DD. Mantica d. l. 12. de tacit. & acub. convent. tit. 15. n. 6. Bene Ulpianus in L. 39. D. de jur. dotium. *Si serva servo quasi dotem dederit, deinde constante conjunctione ad libertatem ambo pervenerint, peculio eis non adempto, & in eadem conjunctione permanferint: ita res moderetur, ut si qua ex rebus corporalibus, velut in dotem tempore servitutis datis, exstiterint, videantur ea tacite in dotem conversa, ut earum æstimatio mulieri debeat.*

Sectio Secunda.

I. Matrimonii definitio. II. Anne id justum sit diversæ sunt sententiæ. III. Ad quas expendendas disquiritur primum, quid jus naturæ,	IV. Et deinde quid divinum jus in conjunctione maris & feminae requirat. V. Hinc quibus conditionibus matrimonium conscientiaë admitti possit, dispicitur.

I.

Matrimonium conscientiaë, quod vocant, sive marriage de conscience, inter illustres personas in Gallia, Germania & alibi suctum, est conjugium inæquale, quod clam & sine solemnibus, concubitus mutuaque cohabitationis causa, contractum, solâ conjugum fide sustinetur, sive, ut Joh. Andreas van der Muelen in foro conscient. part. 2. quæst. 4. definit, *est matrimonii contractus, qui inter contrahentes mutuo consensu carnali copulâ confirmatus, non tamen ritè celebratus est.*

De iustitiâ matrimonii hujus præcipua est quæstio. Jam nominatus Van der Muelen cum Amesio id licitum existimat. Eiusdem sententiæ videtur esse H. Grotius *L. 2. de Jur. B. & P. c. 5. §. 15.* asserens, *concupinatum quendam verum ac ratum esse conjugium, et effectibus quibusdam juris civilis propriis privetur, aut etiam effectus quosdam naturales impedimentò legis civilis amittat.* Sic inter servum & ancillam jure Romano contubernium esse dicitur, non matrimonium; at tamen ad ipsam conjugii naturam nihil deesse in tali consociatione, qua propterea in antiquis canonibus *quædam* nomine appellatur. Sic inter hominem liberum & ancillam concupinatum dicitur, quod deinde imitatione quadam ad alias personas disparis qualitatis sit productum: ut Athenis inter civem & peregrinam, ex quibus nati *quædam* dicebantur. Atqui sic, pergit Grotius, inter tales, quales diximus, conjugium verum esse potuit, si femina esset sub custodia maritali & fidem marito dedisset: Sic etiam in statu Legis Christiane verum erit inter servum & ancillam aut liberum & servam conjugium, multoque magis inter civem & peregrinam, Senatorem & libertam, si quæ jure divino Christiano sunt necessaria accedant, sc. indissolubilis unius eum unâ conjunctio, etiam si effectus quidam legis non sequantur, aut alioquin sponte secuturi lege impediantur. Longius Idem progreditur *lib. 2. c. 20. §. 42.* negans, innumeros concubitus, & nonnulla alia, à natura vetitis temerè annumeranda. Quam in rem nos rejicit ad Hieronymi locum alibi à se productum. Cujus verba ad Oceanum sunt: *Aliæ sunt Leges Cesarum, aliæ Christianorum: aliud Papinianus, aliud Paulus noster præcipit.* Apud illos viris impudicitie fræna laxantur, & solo stupro atque adulterio condemnato, passim per lupanaria & ancillulas libido permittitur: quasi culpam

culpam dignitas faciat non voluptas. Apud nos, quod non licet feminis aequè non licet viris, & eadem servitus pari conditione censetur. At D. Ulricus l. 2. de jure Civitat. Sect. 1. c. 3. §. 26. improbat, perinde ac concubinatum, cum vix ulla quàm voluptatis communicatio utrobique fiat, & in eum modum inde ab initio contrahatur, ut pro libitu, ac unius voluntate dissolvi queat, etsi vulgò, turpitudini velanda, matrimonium conscientie, oppositum publico, appelletur. Idem in prælect. ad tit. D. de Concubinis §. 3. propterea in vitio ponit, quia contrahentes id præ se palam non ferant. Nam, inquit, ejusmodi clandestina conjunctio, licet hoc animo ut indissolubilis sit, tamen si absit titulus honorque matrimonii coram ecclesia & hominibus, non videtur honestati ac scopo nuptiarum in liberis, qui illegitimi nascuntur, satisfactum: etsi vulgò marriage de conscience, matrimonium conscientie, appelletur.

III.

Nos quid naturali & quid divino jure circa hanc rem constitutum sit, distinctè considerabimus. Et quidem illud quod attinet, dictamen rectæ rationis homini cuivis satis indicat, facultatem generandi meræ libidinis causa concessam haut esse, sed quemadmodum serenatâ mente, quisque intelligit, se per generationem productum, ut ex cultis naturæ bonis gloriam ac honorem Dei faciat illustriorem; ita simul videt, naturæ dotes ad procreationem similis naturæ sibi impendendas esse. Accedit, si omnes & singuli membra generationi destinata soli libidini data crederent, eique usui unicè applicarent, decorum inter homines ac tranquillam societatem subsistere haut posse. Id quod sufficit ad probandum, jure naturæ eas libidines damnari. Apud Romanos,

nos, licet fornicatio in illicitis non poneretur, Ulpianus *in*
l. 4. §. 3. de condict. ob turp. caus. negare non sustinuit, meretricem turpiter facere, Tacitus meretrices pudore ipso cruciari dixit. Ut profectò mirum sit, παιδερασιων inter αἰδία ποετα retulisse non Epicureos tantum, sed & severos illos Stoicos, quod non Theophilus tantum Antiochenus nos docet, sed & Sextus Empiricus, Zenonis & Chryssippi utens verbis, quæ vel transcribere pudet. Portò nec vagos concubitus distamini rectæ rationis convenire, statim liquet. Inde enim fit, ut nullus sit amor conjugalis (perit enim amicitia in plures diffusa ut ait Plutarchus *ὡς πολυφιλίας*) nulla familia aut cognatio, adhæc proles sit incerti patris, nullam foetus, nedum educationis natorum liberorum curam habituri: De lupanaribus Atheniensibus Philemon Comicus *Delphis*:

Ἐξήλαδες; ἠμαρτέν λες. ἀποστελα' σὶ σοί

Existi! jube eam (meretricem) flere, nihil ad te attinet.

De Hunnis Ammianus Marcellinus lib. 31. c. 2. *Nullus apud eos interrogatus respondere, unde oritur, potest, alibi conceptus natusq; procul & longius educatus.* Quæ & alia fusius explicare possemus, nisi id præclare jam tum præstirisset Pufendorf. *lib. 6. de Jur. Nat. & Gent. c. 1. §. 4. & 5.* Quibus consequens est, unum conjugem temerè ab altero discedere haut posse: Nam & inde vagi concubitus sequerentur: & si pæta de rebus aliis violare non licet, quantò minus illud poterit dissolvi, quod tot pignorum vinculo continetur, unde pendet honesta tum propagatio tum educatio nobilissimi animantis, quem vocamus hominem. v. idem Pufendorf. *d. c. 1. §. 20.*

I V.

At jus divinum non tantùm spurcitiei genus omne prohibet, sed & dissolutionem matrimonii non nisi ex gravissimis

viffimis caufis fieri permittit. Ut vero matrimonium benedictione facerdotali in fac. ecclefia confirmetur, nullibi in divinis literis præceptum legitur. Quoniam id inftitutum honeftatis fit pleniffimum, & Plato ac Zeno propterea reprehendantur, quod occultas concilient nuptias, *ὅτι λαθραῖος κατασκευάζει γάμος*, ut loquitur Chryfoftom. in *Matth. homil. 6.*

V.

Igitur matrimonium confcientiæ fecundum jus naturæ & divinum inter licita habebitur, efi non palam contrahatur, fi modo eidem accedant, quæ concubinatui præferibit Auguftinus, cujus verba è libro quinto *de bono conjugii* digniffima funt, quæ huc adfcribantur. Solet etiam *quæri*, cum mafculus & famina, nec ille maritus, nec illa uxor alterius, fibimet non filiorum procreandorum, fed propter incontinentiam folius concubitus caufa copulantur, e à fide mediâ, ut nec ille cum alterâ, nec illa cum alterò id faciat, utrum nuptia funt vocande. Et poteft quidem non abfurde hoc appellari connubium, fiusque ad mortem alicujus eorum id inter eos placuerit, & prolis generationem, quamvis non ea caufa conjuncti funt, non tamen vitaverint, ut vel nolint fibi nafci filios, vel etiam opere aliquò malò agant, ne nafcantur. Apud Romanos fane concubinatus erat etiam conjugium, licet inæquale, *l. fi quis 3. verf. quod fi alterutrum C. de natural. lib.* & concubina ab uxore nonnifi dignitate differebat. *L. 49. §. 4. de legat. 3.* Plane ut Ælius Commodus Verus, Spartiano referente, uxorem effe dignitatis nomen, non voluptatis, dicebat. Hinc etiam adulteriû poterat accusari. *L. fi uxor. 13. pr. ad L. Jul. de adult. & liberi inde nati* (qui naturales dicebantur) fi liberi aut uxor legitima non adeffent, in duas uncias patri succedebant; fin vero illi adeffent, boni viri arbitratu alendierant. *Nov. 89.*

E

cap. 12. & cap. 15. Videnturque Romani præcipuè ad evitan-
das magnas impensas in matrimonium & majestis ma-
rimoniam exigebat, concubinas habuisse. Id quod Marci
Antonini Philosophi exemplum comprobat, quem, Fau-
stinâ uxore mortuâ, nec tot ex eâ susceptis liberis novercam
superinduceret, concubinam duntaxat sibi ad sociasse Procru-
ratoris sui filiam, memorat *in vitâ ejus* Julius Capitolinus.
Cæterum ut matrimonium conscientia in Imperio nostro
valeat, non modo requiritur, id tantum inter duos (nam
& Jure Romano justæ uxori pellicem superinducere non
licebat v. l. *unic. C. de concub. l. final. C. commun. de manumiss.
Nov. 18, c. 5. adde cap. 4. & sequ. distinct. 34.*) cum voto &
intentione perpetuæ ac individuæ consuetudinis iniri, nec
liberorum nativitatem in eo impediri, sed & illud contra-
cturos, vel superiorem non recognoscere, vel saltem supe-
rioritatis territorialis esse compotes, qui legibus Imperii
& Constitutionibus ecclesiasticis, concubinatum
vetantibus, derogare
possint.

DEO SOLI GLORIA.

COROL.

COROLLARIA.

I.

Valeat fidejussio mulieris, quæ sit pro juvene,
d cente, ducam te in uxorem, si in hac neces-
sitate corradenda pecunia apud meum debitorem fi-
dessearis.

II.

Condemnatus actione depositi directâ omnia
restituere tenetur, nec uti potest retentione.

III.

Patri ob necessitatem filium vendere licet,
ita tamen ut non transferatur patria potestas.

IV.

Res vendita sub pacto de retrovendendo à
venditore vindicari nequit.

V.

Ut merces in locatione & conductione con-
sistat in pecunia numeratâ, necessariò requi-
ritur.

VI. Mi-

V I.

Milem captivum stipendia pro illo tempore,
quo fuit in captivitate, petere posse, rectius affir-
matur.

V II.

Si juvenis virginem appellaverit seinem
Schatz! sponsalia inde non probantur; Nec si
puella de matrimonio interpellata responderit:
Istis Fragens werth?

V III.

Ob famis necessitatem fundum dotalem alie-
nari posse, rectè asseritur.

00 A 6324

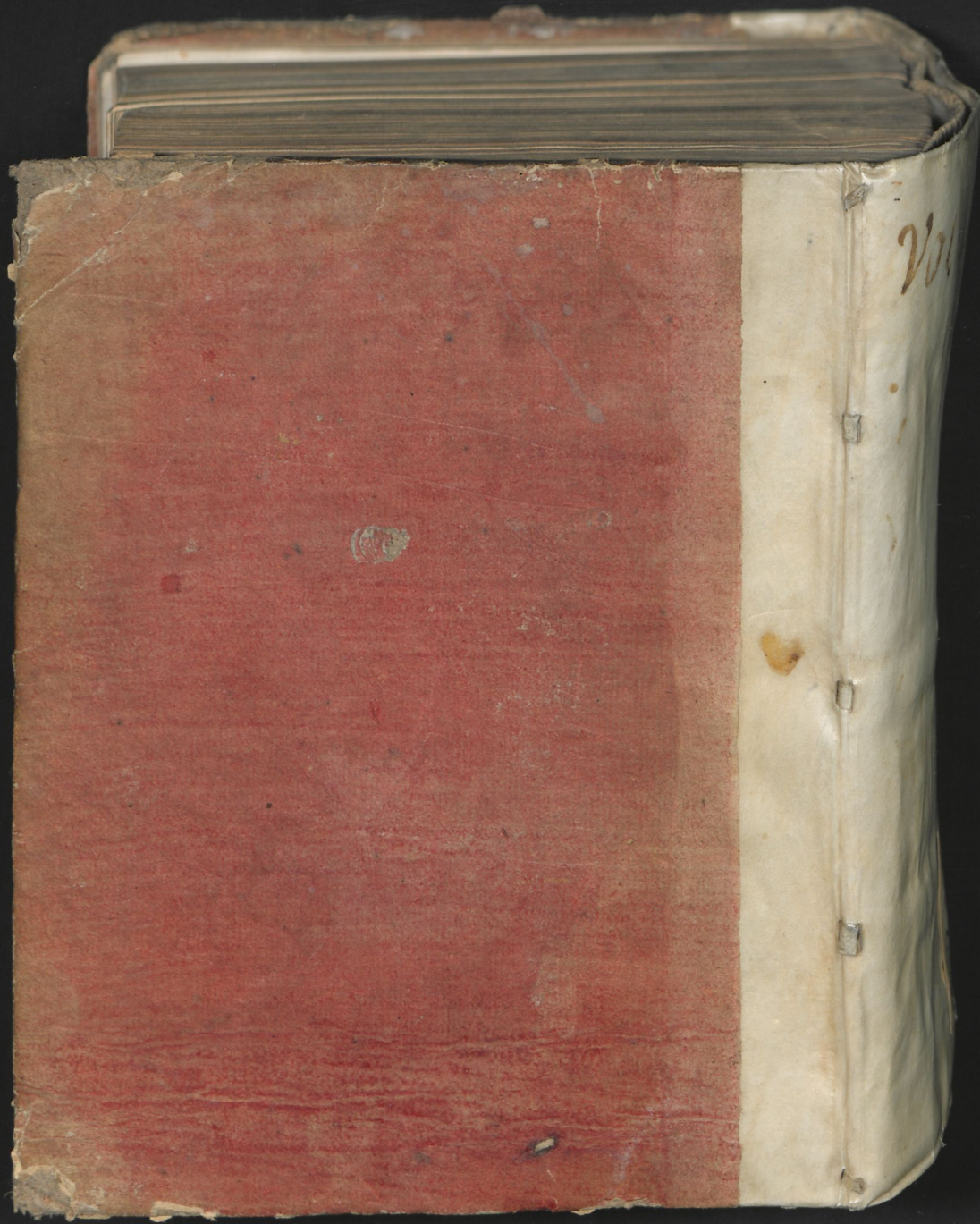
ULB Halle
002 937 115

3

W 17

X.

7. 7.

DISSERTATIO

DE

MATRIMONIO
INSTAURATO ET
CONSCIENTIÆ.

QUAM

PRÆSIDE

JOANNE NICOLAO
HERTIO,

J. U. Doct. & Prof. Publ.

PUBLICO ERUDITORUM EXAMINI
SUBJICIT

Die OCTOBRIS, A. MDCCII.

SAMUEL GOTTFRIED HOFFMANN/
ULRICHSTEINENSIS HASSUS.

A. & R.

GISSÆ-HASSORUM,
Typis HENNINGI MÜLLERI.

